

HARRAN ŞEHİR SURLARI ve KAPILARI

Harran, Şanlıurfa'ya yaklaşık 45 km uzaklıktadır. Harran şehri, elips şeklinde 1350x1000 m'dir. Şehir surları yaklaşık 4 km uzunluğundadır. Beden duvarı 8 m yüksekliğinde, yer yer 1.50 m genişliğindedir. Günümüzde görülebilen sur kalıntıları Orta Çağ'a aittir. Düzenli aralıklara sahip 187 adet kare cepheli destek çıkıntısı yer alır. Savunma amaçlı olarak surlar hendek ile kuşatılmıştır. Bazı kaynaklara göre 8 bazı kaynaklara göre 6 tane kapısı vardır. Günümüzde görülebilen kapı sayısı altıdır. Bu kapılardan sadece Halep kapısı ayaktaadır.

HARRAN ULU CAMİ

Türkiye'de İslam mimarisinde yapılmış en eski cami olan Harran Ulu Camii, MS 744-750 tarihleri arasında Emeviler devrinde Halife II. Mervan tarafından yaptırılmış ve daha sonra çeşitli zamanlarda onarımlar görmüştür. Anadolu'nun inşa edilen ilk anıtsal cami, en zengin taş süslemeli cami, şadırvanlı, revaklı, en büyük avlulu cami gibi daha birçok mimari özelliğe sahiptir.

HARRAN KÜMBET EVLERİ

Harran'ın yazın 45 dereceye ulaşan sıcakından korunmak için arı kovani biçiminde konik kubbeli ev mimarisi oluşmuştur. Bu evler, yazları serin, kışları ise ılık bir mekan oluşturmaktadır. Bu kubbelerin tepesinde bırakılan havalandırma kısmı odanın ışıık ve hava almasını sağlayarak bacası işlevi de görür.

HARRAN KALESİ

Şehrin güneydoğusunda şehir suruna bitişik olarak inşa edilmiştir. Kale hakkında çeşitli söylemler bulunur. İslami kaynaklarda kalenin yerinde bir Sabii tapınağının bulunduğundan ve Emevi halifesi II. Mervan'ın 10 milyon dirhem harcayarak yaptırdığı sarayın, kalenin esasını oluşturduğundan bahsedilir. Köşelerinde çokgen kuleleri yer alır. Dış duvarları yaklaşık 3 m kalınlıkta ve etrafı bir hendekle çevrilidir. 130x90 m ebadında, 3 katlı ve yaklaşık 30 m yüksekliğindedir. Duvarlar taştan, bazı bölümlerde tonozlarda ve kemerlerde tuğla kullanılmıştır. Her katta galeriler, seyirdim yolları, mazgallar, salonlar ve kuleler bulunur.

HAYAT EL - HARRANİ TÜRBESİ

Harran'da doğmuştur. Asıl adı, Şeyh Yahya Hayat b.Abdulaziz'dir. Hayat el-Harrani olarak tanınmıştır. Öldükten sonra tasarrufunun devam ettigine inanılan, keramet sahibi, önemli bir şahsiyettir. Kendisiyle çağdaş olan sultanlar mutlaka Hayat el-Harrani ziyaret etmiş, onunla görüşmekten şeref duymuşlar ve hayır duasını almışlardır. Selahatin-İ Eyyubi, Halep hükümdarı ve Urfa fatihi Nureddin Mahmud Zengi kendisini ziyaret eden İslam fetihlerinin önemli komutanlarıdır. Hayat el-Harrani 1193 yılında vefat etmiş ve mescidinin yanına defnedilmiştir. Cami ve türbe, Harran şehir surlarının dışında yer alır.

HZ. YAKUB KUYUSU

Yakub Peygamber Kuyusu, hem bilezik taşı olan bir kuyu, hem de kuzeyden tonozlu girişi olan bir hayrat şeklindedir. Eski fotoğraflardan zemin seviyesinde olduğu anlaşılan bilezik taşı, son yıllardaki düzenlemelerle zemine yapılan dolgu neticesinde yukarıda kalmıştır. Hz. Yakub kuyusu, Harran şehir surlarının dışında kuzeybatıda ve Hayat el-Harrani Türbesi'nin kuzeyinde yer alır.

BAZDA MAĞARALARI (ANTİK TAŞ OCAĞI)

Harran'dan itibaren Soğmatar istikametinde turizm yolu izlenildiğinde 16. km de yolun güneyinde bir zamanlar taş çıkarılan Bazda taş ocaklarının en büyüğü yer almaktadır. Bazda Mağaraları olarak bilinen antik taş ocağı, "Albazda", "Elbazda" veya "Bozdağ" olarak da adlandırılmaktadır. Taş ocağı olarak kullanılması esnasında 10-15 m yüksekliğinde geniş salonlar, uzun galeri ve tüneller oluşmuştur. Bu taş ocağında kesilen taş bloklarının Han-el Ba'rur, Şuayb Şehri ve Harran şehrine götürüldüğü düşünülmektedir.

HAN EL-BA'RUR KERVANSARAYI

Harran'ın 26 km güneydoğusundaki Gökteş Köyü'nde bulunan Han El-Ba'rur, Eyyübiler Dönemi'ne tarihlenmektedir. Tek Tek Dağları olarak anılan dağlık bölgede Harran-Bağdat yolu güzergâhında bulunan kervansaray; mescit, muhafız odası, ahırlar, hamam ve yazlık odalardan oluşmaktadır. Yapı, Anadolu Selçuklu kervansaraylarının tüm özelliklerini taşımaktadır. Giriş kapısı üzerindeki kitâbeden anlaşıldığına göre kervansaray, İsa oğlu İmâd oğlu Hacı Hüsameddin Ali Bey tarafından 1219 yılında yaptırılmıştır.

ŞUAYB ANTİK KENTİ

Harran'a 39 km uzaklıktadır. Geç Roma Dönemi'ne (MS 4-5. yüzyıl) tarihlenen bir yerleşim yeridir. Hz. Şuayb Peygamber'in bir dönem burada yaşadığına inanılır. Bu antik kent ismini bu rivayetten alır. Geniş bir alana yayılmış olan ve etrafı surlarla çevrili bu tarihi kent içerisinde çok sayıda kaya mezar ve üzerlerine inşa edilmiş yapı kalıntıları vardır. Halen bölgedeki bir mağara Şuayb Peygamberin makamı olarak ziyaret edilmektedir.

SOĞMATAR ANTİK KENTİ

Harran'a 57 km mesafededir. Roma Dönemi'ne (MS 2. yüzyıl) tarihlenen bölgenin, Osroene Krallığı Dönemi'nde; ay ve gezegen tanrıları için tapındıkları bir kültür merkezi olduğu kabul edilmektedir. Soğmatar'da; Ay tanrısı Sin'e tapınılan bir mağara, tanrı kabartmalarının, yazıtların, kare ve yuvarlak planlı anıt mezarların, yaklaşık 50 m yüksekliğinde bir höyük ve ana kayaya oyulmuş çok sayıda kaya mezarı bulunmaktadır.

KARAHANTEPE

Şanlıurfa kent merkezine yaklaşık 55 km mesafede, Tek Tek Dağları Milli Parkı içerisinde bulunur. AD Yapısı 23 m çapında büyük bir kısmı anakayaya inşa edilerek ustaca örülmüş duvarların arasına dikilitaşlar yerleştirilmiştir. Karahantepe yerleşiminde 2019 yılından bu yana yapılan kazı çalışmaları ve eldeki buluntular ışığında Çanak Çömleksiz Neolitik A evresinin sonu ile Çanak Çömleksiz Neolitik B evresinin başlarına tarihlendirilmektedir.

VİRANŞEHİR EYYÜPNEBİ MAHALLESİ

Şanlıurfa'ya yaklaşık 100 km, Viranşehir ilçesine ise 26 km mesafededir. Burada; Hz. Eyyüb'un ve eşi Hz. Rahme'nin türbeleri ile Hz. Eyyüb'u görmeye gelen Hz. Elyesa Peygamberin makamı, Hz. Eyyüb'un otururken sırtını dayadığı "Sabır Taşı" bulunmaktadır. Bu beldenin 400 yıldan beri Eyyübnebi adıyla anıldığı vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Bağdat seferi sırasında bu mahalleye uğrayarak mezarları ziyaret eden Osmanlı padişahı İV. Murat, çevredeki 17 köyün gelirini bu türbelerin bakımı için vakfetmiştir.

HZ. EYYÜB TÜRBESİ

Şanlıurfa şehir merkezine 100 kilometre uzaklıkta bulunan Eyyübnebi Köyü'nde Hz. Eyyüb Türbesi bulunmaktadır. Hz. Eyyüb, Urfa'da şifa bulduktan sonra Eyyübnebi köyüne geri dönmüştür. Burada uzun süre yaşamış, mal, mülk ve evlat sahibi olmuştur. Hz. Eyyüb'ün 93, bir başka görüşe göre 164 yaşında vefat ettiği rivayet edilir. Hz. Eyyüb Eyyübnebi Beldesi'ne defin edilmiştir.

TAKORAN VADİSİ

Bölge halkının "Saklı Cennet" olarak tanımlandığı eşsiz güzellikteki Takoran Vadisi, Siverek ilçesine 40 km uzaklıktadır. Yaklaşık 40 km uzunluğundaki vadi, doğasıyla görülenleri kendine hayran bırakmaktadır. Son yıllarda doğa yürüyüşü ve nehir turizmi konularında önemli merkez haline gelen Takoran Vadisi; zengin bitki örtüsünün yanı sıra derin kanyonları, şelalesi, değirmeni, kaya mezarları, tarihi yapıları ve eşsiz manzaraları mevcuttur.

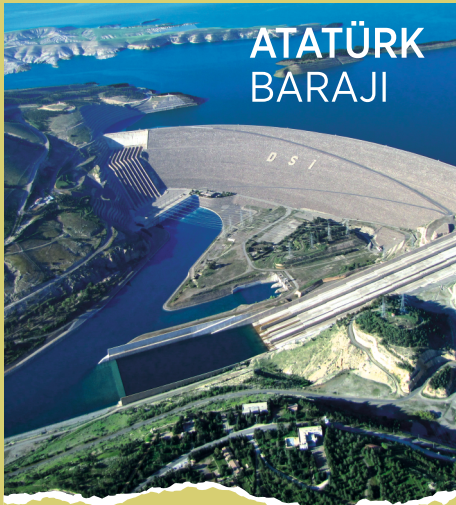
KARACADAĞ KAYAK MERKEZİ

Türkiye'nin en sıcak şehirlerinin başında gelen Şanlıurfa, bünyesinde barındırdığı Karacadağ Kayak Merkezi ile kış turizminde bölgenin en önemli merkezidir. "Güneydoğu'nun Uludağı" olarak adlandırılmıştır. Şanlıurfa sınırları içinde kar tutan ender yerlerden olan Karacadağ, Siverek ilçemize 60 km mesafede olan kayak merkezinde 60 m'lik bir kafeterya ile 30 m'lik bungalov tipi hizmet evi bulunmaktadır. Kasım ayından itibaren dört aylık kayma sezonu vardır.

ÇARMELİK KIRSAL YAŞAM ve TARIM MÜZESİ

Bozova ilçesinin 31 km güneyinde Büyükhan Köyü'nde yer alır. Plan ve inşa tarzına bakılarak Osmanlı dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir. Kareye yakın dikdörtgen planlı avlu, avlu ve güneydeki kapalı bölümden oluşan karma tipteki hanların anıtsal bir örneğidir. Müze; eski traktörler, tarım aletleri, eski ev araç ve gereçleri, el dokuma kılımları gibi yüzlerce eser bulunmaktadır.

ATATÜRK BARAJI

Türkiye'nin en büyük barajıdır. Fırat Nehri üzerinde yer almaktadır. Şanlıurfa'ya 52 km mesafede bulunan Atatürk Barajı mevcut karma tipteki hanların anıtsal bir örneğidir.

HALFETİ

Şanlıurfa'ya 112 km mesafededir. İlçenin bir kısmı Birecik Barajı'nın göl suları altında kalmıştır. Yeni yerleşim yeri olarak ilçe merkezine 7 km mesafedeki Karaotlak mevki seçilmiş ve yerleşime açılmıştır. Halfeti birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, tarihi değerlere sahip olan "saklı cennet" olarak anılır. Halfeti'ye gelince olmazsa olmazlardan biri Fırat Nehri üzerinde tekne turu yapmaktır. Ülkemizde eşsiz bir manzara, zengin bir tarih ve doğayı seyrederek kadim Fırat Nehri boyunca tekne gezintisi yapabileceğiniz tek yer Halfeti'dir.

HALFETİ SAVAŞAN

Halfeti marinasından hareket eden tekne turlarının uğrak noktası olan Savaşan Köyü; su altında kalan cami ve minaresiyle, tarihi evleriyle, dar sokaklarıyla, mağaralarıyla ve 13. yüzyıla tarihlenen kaya kilisesiyle görülmesi gereken yerlerdendir. Savaşan köyünde verilen molada doğanın büyüleyici manzarasıyla birlikte çay veya kahve içebilirsiniz.

BİRECİK

Birecik ilçesi Şanlıurfa'ya 80 km uzaklıktadır. Birecik, yüzey şekillerinin elverişliliği ve Fırat Irmağı kenarında önemli bir köprübaşı olması nedeniyle, eski çağlardan beri çeşitli yerleşmelere sahne olmuştur. Dünyada soyu tükenmekte olan ve Türkiye'de yalnızca Birecik ilçemizde yaşayan kelaynak kuşları ise Şanlıurfa Birecik yöresindeki hayvan türlerinden en ilginçidir.

BİRECİK KALESİ

Fırat Nehri'nin doğu yamacında doğal, sert kalker kayalık tepe üzerine inşa edilmiştir Beyaz kalker renginden dolayı Beyaz Kale (Kal'atül Beyda) ismi ile de bilinir, iç ve dış kale olmak üzere iki bölümden oluşur. Dış kale Seleukoslar (MO 298-236) döneminde inşa edilmiştir. İç kalenin 13. yüzyılda yapıldığı kabul edilir.

KELAYNAK ÜRETME ve KORUMA İSTASYONU

Kelaynak, dünyada sadece Birecik ve Kuzey Afrika'ya üremek için gelen, göçmen kuş türüdür. 1956'ya kadar sayısı binlerle ifade edilen ve günümüzde nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan kelaynaklar 1977 yılında Orman Genel Müdürlüğü tarafından kurulan Kelaynak Üretim ve Koruma İstasyonu'nda koruma altına alınmışlardır. Birecik'te yaklaşık 300 tane Kelaynak kuşu bulunmaktadır. Bu istasyonu gezip kelaynak kuşlarını görebilirsiniz.

URFA İSOTU

İsot denilince Urfa isotu akla gelmelidir. Siyah, mor ve kırmızı renklerde çeşitleri bulunmaktadır. Urfa'ya has olan isot, içerdiği maddeler ve şeker oranı diğer biberlere benzemez. Genelde köftenin birçok çeşidinde kebab, sulu et yemekleri, baharatlı yemeklerde, çorba ve bazı sulu yemeklerde acı ve renk verici olarak eklenmektedir.

URFA FISTIĞI

Urfa keten fıstığı Türkiye'de en çok tüketilen fıstık çeşididir. Yağlı ve ince kabuklu yapısı ile kendisine özgü tadı bulunmaktadır. Sadece tat olarak değil sağlık açısından da oldukça etkili olup, besin değeri yüksek ve doyurucudur. Kuruyemiş olarak doğrudan tüketildiği gibi baklava, kadayıf gibi çok sevilen tatlılarda, dondurma, çikolata, süt tatlıları gibi çok farklı tatlı çeşitlerinde de kullanılmaktadır.

SIRA GECESİ

Urfa'ya yapılacak bir seyahate olmazsa olmaz sıra gecesidir. Şanlıurluvalılar, bu güzel kültürü herkes yaşayabilsin diye gelen misafirlerle paylaşmaya önem vermişlerdir. Bugün eski kent içinde sayısız tarihi konakta sıra gecelerine katılıp, lezzetli yemekler yiyip, Urfa türküleri eşliğinde çiğköfte yapım seremonisi ile mükemmel bir gece geçirebilirsiniz.

YÖRESEL LEZZETLER

Urfa mutfak kültürü geçmişten geleceğe aktararak gelen en zengin kültürel mirasımızdır. Dünyanın ilk beş mutfağı içinde sayılan Türk mutfağı ve özde Urfa mutfağı, mutfak kültürümüzün en önemli temel taşlarından biridir. Urfa'lılar asırlardan bu yana damak zevkinin en güzel örneklerini veren zengin bir mutfığa sahiptir. Hiçbir öğün misafirsiz yemeğe oturmaman Hz. İbrahim'den geldiğine inanılan "Halil İbrahim Sofrası" herkesçe bilinmektedir.

Coğrafi İşaretli Lezzetleri Keşfet

SURUÇ NARI

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde yetiştirilen, sarı üzerine açık pembe ince renkli kabuğu, mayhoş tadı, pembemsi ve kırmızı rengi ile Dünyanın en iyi nari arasındadır. Atatürk Baraj sulama sisteminin bölgeye gelmesiyle "Suruç Nari" tarımı artış göstermiştir. 2020 yılında tescillenmiştir.